

TURLI DIN VAKILLARI O'RTASIDAGI MUNOSABATLARNING PSIXOLOGIK TAMOYILLARI

Muxtorov Alijon Xoliqovich
Qo'qon universiteti Ta'lim fakulteti
Ta'lim kafedrası 2-kurs Amaliy psixologiya
yo'nalishi talabasi,
Hamidullayev Faxriddin
Qo'qon universiteti Ta'lim fakulteti
Ta'lim kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada turli dinga e'tiqod qiluvchilar o'rtasida muloqot jarayonida psixologik jarayonlar haqida bayon qilib o'tildi va ushbu maqolada Turli xil din vakillari o'rtasidagi psixologik munosabatlarga ta'sir qiluvchi omillar: Diniy Guruhlar O'rtasidagi Tarixiy Ziddiyatlar: Shaxsiy tarafkashlik va xurofot: Dindorlik: Mafkuraviy Farqlar: Stereotiplar va xurofotlar: Murosasizlik: haqida yozildi va muhokama qilindi.

Kalit so'zlar: Shaxsiy tarafkashlik, xurofot, dinlar aro muloqot, idializatsiya, romanizatsiya, radikallik,

Kirish

Din-bu butun dunyo bo'ylab millionlab odamlarning intellektual rivojlanishida yoki hayotga bo'lgan shaxsiy nuqtai nazarida ta'sir qiladigan ulkan tushuncha. Biroq, turli dinlar va ularning izdoshlarining bir-biri bilan o'zaro munosabatlari murakkab mavzu. O'zidan farqli diniy e'tiqodga ega bo'lgan shaxslar bilan muloqot qilish juda qiyin, ammo Turli xil din vakillari o'rtasidagi munosabatlarni hisobga olsak, bu yanada murakkablashadi. Ushbu maqolaning maqsadi Turli xil din vakillari o'rtasidagi psixologik munosabatlarni o'rganish, ularga ta'sir qiluvchi omillar va ular qanday namoyon bo'lishini tushunishdir.

O'zbekiston Respublikasining qonuni "Vijdon erkinligi va diniy tashkilotlar to'g'risidagi" qonunida 6 ta bob, 35 ta moddadan iborat bo'lgan.

Vijdon erkinligi — bu fuqarolarning xohlagan dinga e'tiqod qilish yoki hech qaysi dinga e'tiqod qilmaslik bo'yicha kafolatlangan konstitutsiyaviy huquqidir. 6-modda. Fuqarolarning dinga munosabatidan qat'i nazar teng huquqliligi

O'zbekiston Respublikasi fuqarolari, dinga munosabatidan qat'i nazar, qonun oldida tengdir. Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar O'zbekiston Respublikasi fuqarolari bilan teng ravishda vijdon erkinligi va dinga e'tiqod qilish erkinligi huquqidan foydalanadi hamda vijdon erkinligi va diniy tashkilotlar to'g'risidagi qonunchilikni buzganlik uchun qonunda belgilangan tartibda javobgar bo'ladi. Rasmiy hujjatlarda fuqarolarning dinga nisbatan munosabatini ko'rsatishga yo'l qo'yilmaydi.

Fuqarolarning huquqlarini ularning dinga munosabatiga qarab har qanday tarzda cheklash va to'g'ridan to'g'ri yoki bilvosita ustunliklar belgilash, ularning diniy yoki ateistik e'tiqodi bilan bog'liq holda fuqarolarda adovat va nafrat uyg'otish yoxud ularning histuyg'ularini haqoratlash, xuddi shuningdek muqaddas diniy e'tiqod obyektlarini tahqirlash qonunda belgilangan javobgarlikka sabab bo'ladi.

Qonunda belgilangan majburiyatlarni bajarishdan hech kim o'z diniy e'tiqodlarini sabab qilib bo'yin tovlashi mumkin emas. Diniy e'tiqodlarini sabab qilib, bir majburiyatni bajarishni boshqasiga almashtirishga faqat qonunda nazarda tutilgan hollardagina yo'l qo'yiladi.

Bir dinga yoki diniy e'tiqodga boshqalariga nisbatan biror-bir ustunliklar yoki cheklovlar belgilashga yo'l qo'yilmaydi.

Yuqoridagi kabi O'zbekiston Respublikasi konstitutsiyasiga qonunkiritilgan bo'lib bundan maqsad O'zbekiston Respublikasida dinlar aro totuvlikni yaxshilash va kelayotgan turistlar uchun cheklovlarni oldini olish ularni majburlashga qarshi qaratilgandir

Turli xil din vakillari o'rtasidagi psixologik munosabatlarga ta'sir qiluvchi omillar:

Turli xil din vakillari o'rtasidagi psixologik munosabatlarga individual va ijtimoiy darajadagi turli omillar ta'sir qiladi. Ushbu omillarga diniy guruhlar o'rtasidagi tarixiy ziddiyatlar, ijtimoiy xurofot, shaxsiy noto'g'ri qarashlar, mafkuraviy farqlar va ishtirok etgan shaxslarning dindorlik darajasi kiradi. Ularning barchasi Turli xil din vakillari o'rtasidagi psixologik munosabatlarning tabiatini shakllantirishga hissa qo'shadi.

Diniy Guruhlar O'rtasidagi Tarixiy Ziddiyatlar:

Tarixiy voqealar va nizolar turli dinlar vakillarining nuqtai nazariga ta'sir qilishi mumkin. Masalan, Isroil-Falastin mojarosi dinlararo muloqotda ishtirok etgan yahudiy va musulmon vakillarining psixologiyasiga ta'sir qilishi mumkin. Tarix in'ikoslarga ta'sir qiladi va boshqasining qarashlariga kamroq ochiq qiladi. O'tmishdagi voqealar haqidagi qorong'u xotiralarni engish qiyin bo'lishi mumkin va ishtirok etgan shaxslarning shaxsiy tajribalari muloqot uchun qulay muhit yaratishda to'siq bo'lib xizmat qilishi mumkin.

Shaxsiy tarafkashlik va xurofot:

Shaxsiy tarafkashlik va xurofot turli din vakillari o'rtasida muloqotga kirishishning oldini oladi. Xurofot bir guruh odamlarga nisbatan tasdiqlanmagan salbiy munosabat va e'tiqodni anglatadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, aksariyat odamlar turli irq, dinlar, etnik kelib chiqishi yoki madaniyati (Crandall & Eshleman, 2003) odamlarga nisbatan ongsiz xurofotga ega. Tarafkashlik o'zaro tushunish va fikr almashish uchun to'siqlar yaratish orqali dinlararo munosabatlarni rivojlantirishga to'sqinlik qilishi mumkin. Aksincha, xurofot va noto'g'ri qarashlar mavjudligini tan olish o'z-o'zini anglashni kuchayishiga olib kelishi va ochiq muloqot uchun kanallarni yaratishi mumkin.

Mafkuraviy Farqlar:

Turli diniy e'tiqoddagi shaxslar o'rtasidagi mafkuraviy farqlar dinlararo muloqot uchun potentsial to'siq bo'lib xizmat qilishi mumkin. Bir dinning ta'limotlari, qadriyatlar va urf-odatlarining talqini boshqasidan farq qiladi. Turli dinlarning istiqbollari va istiqbollari juda istisno bo'lishi mumkin, bu etnosentrik munosabat xavfini tug'diradi. Vakillarning diniy e'tiqodlar, qadriyatlar yoki urf-odatlarini almashish ularning e'tiqodi hisobiga kelib chiqishi mumkinligidan qo'rqishi dinlararo muloqotga qarshilik, shubha va ishonchsizlikka olib kelishi mumkin.

Dindorlik:

Dindorlik shaxsning diniy e'tiqodlariga bo'lgan sadoqati va ishtiroki darajasini anglatadi (Maltbi, Lyuis va Day, 1999). Dindorlik darajasi Turli xil din vakillari o'rtasidagi psixologik munosabatlarga ta'sir qiluvchi muhim omil hisoblanadi. Dindorlikning yuqori darajasi odatda katta e'tiqod eksklyuzivligi va mudofaa reaksiyalari bilan bog'liq, chunki bu dinlararo muloqotni inhibe qilishga olib kelishi mumkin. Shu sababli, dindorlik darajasini tushunish yanada empatik muloqot yondashuvini rivojlantirishda hal qiluvchi omil hisoblanadi.

Turli xil din vakillari o'rtasidagi psixologik munosabatlarning namoyon bo'lishi:

Turli xil din vakillari o'rtasidagi psixologik munosabatlar turli yo'llar bilan namoyon bo'lishi mumkin.

Bu belgilari stereotiplarni o'z ichiga oladi, bichib, murosasizlik, kishining imon yoki din idealizing, va "boshqa tomon salbiy munosabat." Ushbu turli xil ko'rinishlarni tushunish bizga dinlararo muloqot paytida paydo bo'ladigan psixologik munosabatlarning murakkabligini ochishga imkon beradi.

Stereotiplar va xurofotlar:

Stereotiplar va xurofotlar-bu bir guruh odamlarga nisbatan oldindan tasavvur va salbiy munosabat. Ular turli diniy kelib chiqishi vakillarining samarali muloqotga kirishishiga to'sqinlik qilishi mumkin. Stereotiplar va xurofotlar istisnoga olib keladi, bu "boshqa" nuqtai nazarni kuchaytiradi, ayniqsa bunday fikrlar kognitiv tarafkashlikni keltirib chiqarganda.

Murosasizlik:

Murosasizlik turli din vakillari bir-biri bilan o'zaro aloqada bo'lganda ham namoyon bo'lishi mumkin. Murosasizlik diniy erkinliklarni cheklashni yoki hatto boshqa e'tiqodga ega bo'lgan shaxsni ochiqchasiga rad etishni o'z ichiga olishi mumkin. Bunday murosasizlik ko'p jihatdan namoyon bo'lishi mumkin, ijtimoiy tarmoqlarga nisbatan kamsitishdan tortib, dunyoviy, diniy yoki ijtimoiy institutlarga qarshi asossiz choralar ko'rishga qadar.

O'z dinini idealizatsiya qilish:

O'z dinini idealizatsiya qilish yoki romantizatsiya qilish Turli xil din vakillari o'rtasidagi psixologik munosabatlarning namoyon bo'lishi mumkin. Shaxs idealizatsiya qilganda, bu boshqa e'tiqod yoki dinlarning noto'g'ri tushunchalariga olib keladi. O'z diniga nisbatan yuksak nuqtai nazarga ega bo'lganlar tanqidiy muloqotga kirishmasliklari mumkin, aksincha eksklyuziv, qat'iy e'tiqodlarni saqlashni afzal ko'rishadi. O'z dinini idealizatsiya qilish boshqa e'tiqod vakillarini hurmat qilish va ular bilan muloqot qilishni qiyinlashtirishi mumkin.

Salbiy Munosabat:

Turli xil dinlarning vakillari bir-biriga nisbatan salbiy munosabatda bo'lishlari mumkin, ayniqsa o'tmishda yoki hozirgi paytda guruhlar o'rtasida takroriy to'qnashuvlar bo'lgan bo'lsa. Salbiy munosabatlarga sherik dinlarga nisbatan qo'rquv, nafrat yoki shubha kirishi mumkin. Salbiy munosabat tajovuzkor xatti-harakatlarga yoki hatto vakillarning xavfsizligiga tahdid soladigan zo'ravonlikka aylanishi mumkin. Shuni ta'kidlash kerakki, Turli xil dinlarga nisbatan salbiy munosabat faqat dinlar ichidagi radikal guruhlar bilan chegaralanmaydi; haqiqatan ham, u din ichidagi o'rtacha guruhlar ichida ham mavjud bo'lishi mumkin.

Natija va tahlil

Bugungi kunda O'zbekiston aholisi 36 mln dan ortiq bo'lib, 130dan ortiq millat va elat vakillaridan iboratdir. Aholining 94 foizi islomga e'tiqod qiladi, 3.5 foizi pravoslavlar, qolganlar esa boshqa dinlarga e'tiqod qiladi. Bu ma'lumotlar hukumat qoshidagi din ishlari bo'yicha qo'mita matbuot kotibi Shavkat Hamdamov tomonidan keltirildi.

(1-jadval)

Uning so'zlariga ko'ra, mamlakatda 16 konfessiyadagi 2 238 diniy tashkilotlar ro'yxatga olingan, ulardan 2 064tasi musulmon va 157tasi xristian diniy tashkilotlaridir. Bundan tashqari, 8 yahudiy, 6 bahoij jamiyatlari, Krishna jamiyati va buddaviylik ibodatxonasi, konfessiyalararo Bibliya jamiyati o'z faoliyatini yuritmoqda. Milliy qonunchilikda diniy

tashkilotlar miqdori yoki ularni ro'yxatga olish muddatlari borasida cheklovlar ko'zda tutilmagan.

(2-jadval)

Xulosa: Ushbu maqolada Turli xil dinlar vakillari o'rtasidagi psixologik munosabatlar o'rganilib, tarixiy to'qnashuvlar, shaxsiy tarafkashlik va xurofot, mafkuraviy farqlar va dindorlik ularga qanday ta'sir qilishiga e'tibor qaratildi. Unda psixologik munosabatlarning turli xil ko'rinishlari, shu jumladan stereotiplar, xurofotlar, murosasizlik, o'z e'tiqodi yoki dinini idealizatsiya qilish va salbiy munosabat o'rganildi. Diplomatik munosabatlar va global hamjihatlik bilan bog'liq masalalarni ko'rib chiqishda omillar va ko'rinishlar kengroq ta'sir ko'rsatadi. Ushbu tadqiqot shuni ko'rsatadiki, bir-birini chuqurroq tushunishni rivojlantirish dinlararo muloqotning muhim vazifasidir. Ushbu maqsadga erishish uchun chuqur ildiz otgan shaxsiy va kengroq ijtimoiy tarafkashlik va boshqa dinlarning ishtirokchilariga salbiy munosabatni engishga harakat qilish kerak. Bunga turli xil madaniy/diniy kelib chiqishi bo'lgan shaxslarga ta'sir qilishni kuchaytirish va xurofot va kamsitish jarayonlarini kamaytirishga qaratilgan xabardorlikni oshirish orqali erishish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. B.A.Farfiyev "Madaniyat sotsiologiyasi"
2. M.Bekmurodov "Madaniyat sotsiologiyasi"
3. Ivanov P.I "Umumiy psixologiya"
4. Maxsudova M "Muloqot psixologiyasi"
5. Axrorjon Y. et al. Faol texnologiyalarni o'smirlar psixologiyasiga ta'siri //Ta'lim fidoyilari. – 2022. – T. 13. – №. 6. – C. 263-266.
6. Faxriddin H., Alijon M. XALQ TA'LIMI TIZIMIDA O 'QUVCHILARNI KASB-HUNARGA YO 'NALTIRISH ISHLARI: MUAMMO VA ULARNING YEChIMLARI //Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS). – 2022. – №. Special Issue 2. – C. 54-57.
7. Alijon M. et al. Ta'lim metodlari va vositalari //Ta'lim fidoyilari. – 2022. – T. 13. – №. 6. – C. 267-270.
8. Alijon M., Iqlimaxon A., Muslimaxon I. Glaballashuv jarayonlari va uning zamonaviy sharoitlarida tarbiyaga ta'siri //Ta'lim fidoyilari. – 2022. – T. 13. – №. 6. – C. 271-273.
9. Jasurbek, M., & Alijon, M. (2022). Jamiyatni rivojlantirish uchun empirik tadqiqot va uning metodlari. Ta'lim fidoyilari, 13(6), 257-262.